

Рекомендації спільної робочої наради

«КОСМОС В ЧАС ВІЙНИ ТА МИРУ. СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ТА ПРІОРИТЕТИ»

11-12 квітня 2024 року в м. Києві відбулася спільна робоча нарада «КОСМОС В ЧАС ВІЙНИ ТА МИРУ. СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ТА ПРІОРИТЕТИ», організована Комітетом Верховної Ради України з питань економічного розвитку, Українською асоціацією високотехнологічних підприємств та організацій «КОСМОС» і Радою з космічних досліджень НАН України за підтримки Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України і Державного космічного агентства України.

В нараді взяли участь представники Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України, Міністерства економіки України, Міністерства цифрової трансформації України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру, провідних підприємств та організацій космічної галузі, наукових установ НАН України, технічних університетів МОН України, приватних компаній, які провадять космічну діяльність.

В ході обговорення поточної ситуації в сфері космічної діяльності учасники наради констатували наступне:

Реалії збройної боротьби за існування держави, вимоги щодо забезпечення власної безпеки виявили непересічне значення для України високих технологій, критично важливих для перемоги та подальшого відновлення. Зокрема космічні технології є безальтернативною складовою частиною систем безпеки, управління і цифровізації економіки та засобами забезпечення умов сталого розвитку.

У 2018-2023 рр. космічна діяльність України відбувалася в умовах відсутності затвердженої Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми України і Стратегії космічної діяльності, а існуюча модель організації космічної діяльності в Україні наразі неспроможна відповідати на виклики сьогодення.

Наразі актуальним є запровадження нової моделі космічної діяльності, яка має відповідати вимогам воєнного стану, нагальним національним пріоритетам, єдиному задуму при виробленні практичних заходів. Російська агресія висунула на перший план застосування космічних технологій для національної безпеки і

оборони.

На сьогодні ключовими інструментами космічної підтримки Сил оборони України виступають глобальні міжнародні системи: космічної ситуаційної обізнаності, супутникових спостережень, супутникових комунікацій, супутникової навігації. Принципово важливим є ефективна робота та розвиток національних наземних систем, мереж і засобів моніторингу космічної обстановки, дистанційного зондування Землі, супутникового зв'язку, інтернету і мовлення; координатно-часового та навігаційного забезпечення.

Стійкість України, післявоєнна відбудова та подальший сталий розвиток суттєвим чином визначатиметься космічною діяльністю в інтересах вирішення проблем продовольчої, енергетичної, екологічної безпеки, розвитку критичних технологій подвійного призначення, залучення до міжнародного розподілу праці.

Учасники обговорень відзначають суттєвий потенціал та напрацювання вітчизняних фахівців у сферах космічного моніторингу, використання навколоземної орбіти, розроблення низки систем та засобів космічної техніки. Критичним є визначення науково-технологічних компетенцій, шляхів залучення приватного бізнесу («Нового космосу»), а також заходів міжнародного співробітництва.

Нові вимоги до космічної діяльності вимагають суттєвої модернізації системи державного управління. Наразі формування і реалізація державної політики у сфері космічних технологій розподілена між декількома центральними органами виконавчої влади (Мінстратегпром, ДКА, Держгеокадастр, Держспецзв'язку, ДСНС, Мінагрополітики, Міндовкілля, Мінекономіки, Міноборони, МОН, Мінцифри) і розвідувальними органами України, що унеможливорює системну координацію у сфері замовлення, розвитку та застосування космічних технологій. Тому нагальною потребою є координація цієї діяльності на рівні Кабінету Міністрів України, системне удосконалення космічного законодавства, впровадження механізму залучення приватного бізнесу.

Учасники наради узгодили наступні рекомендації щодо першочергових заходів з розвитку вітчизняної космічної діяльності в інтересах виконання актуальних завдань захисту і відновлення України:

1. Рекомендувати Міністерству оборони України визначити пріоритетні напрями розвитку та потреби системи космічної підтримки військ, ініціювати розробку військової космічної програми, за аналогією з ракетною програмою.

2. Органам державної влади затвердити та впровадити План першочергових заходів в космічній сфері на найближчі два-три роки. В основу короткострокового плану космічної діяльності України, вважаємо за доцільне покласти перелік

проектів, визнаних Європейським космічним агентством пріоритетними з визначенням необхідних обсягів і джерел фінансування з боку української сторони.

3. Органам державної влади започаткувати розроблення концептуальних основ державної політики у сфері космічної діяльності (Космічної стратегії України) та комплексу програмних документів (Загальнодержавної космічної програми, заходів реформування космічної індустрії, пріоритетних напрямів міжнародного співробітництва в космічній сфері тощо). В ході розробки Космічної стратегії України визначити пріоритетні напрями розвитку та потреби.

Для розроблення проектів Космічної стратегії України та комплексу програмних документів передбачити організацію дорадчо-експертної групи з представників компетентних органів державної влади, користувачів космічних послуг, науковців, фахівців космічної індустрії.

4. Для організації космічної діяльності в Україні на основі єдиного концептуального підходу і координації робіт різних органів державної влади передбачити створення координаційного органу на рівні Кабінету Міністрів України; в рамках вдосконалення системи управління космічною діяльністю, передбачити підвищення ролі Державного космічного агентства, надавши йому спеціальний статус Національного космічного агентства України.

5. Передбачити системний перегляд та модернізацію національного космічного законодавства, виходячи з цілей та пріоритетів Космічної стратегії України, на основі базового закону «Про космічну діяльність», забезпечивши його відповідність до регуляторного режиму ЄС; впровадити нормативні інструменти державно-приватного партнерства для створення та сталого розвитку сектору «Нового космосу».

6. За результатами визначених існуючих бар'єрів у розвитку космічної діяльності в Україні, органам державної влади підготувати відповідні зміни до нормативно-правових документів, щодо заходів їх попередження та усунення.

7. Рекомендувати Міністерству освіти і науки України зберегти і розширити у Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти, спеціальності за напрямками, які стосуються авіабудування, ракетобудування, космічних апаратів, систем керування рухомими об'єктами та систем навігації.